

Výbor společnosti 2020-2022

Předseda

prof. MUDr. Romana Ryšavá, CSc.

1. místopředseda

prof. MUDr. Ondřej Viklický, CSc.

2. místopředseda

prof. MUDr. Vladimír Tesař, DrSc, MBA, FASN, FERA

vědecký sekretář

MUDr. František Švára

Členové výboru:

MUDr. Vladimíra Bednářová, CSc.

prim. MUDr. Martin Havrda, MHA

MUDr. Eva Jančová, CSc.

doc. MUDr. Alena Paříková, Ph.D.

prof. MUDr. Tomáš Reischig, Ph.D.

prof. MUDr. Ivan Rychlík, CSc., FASN, FERA

prof. MUDr. Sylvie Dusilová Sulková, DrSc., MBA

MUDr. Barbora Szonowská

MUDr. Petr Tábořský

V Praze, dne 8.2.2021

Stanovisko výboru ČNS k organizaci transportů pacientů k léčbě na hemodialýze (HD) v podmínkách COVID-19 pandemie

V České republice, stejně jako v mnoha dalších zemích, stále přetrvává velmi nepříznivá situace ohledně výskytu, šíření a závažnosti onemocnění COVID-19.

Mezi nejpostiženější skupiny patří pacienti v pravidelném hemodialyzačním programu. Literární data i naše vlastní zkušenosti potvrzují, že tito pacienti jsou nejen vysoce riziková z hlediska nákazy, ale také z hlediska závažného průběhu choroby spojené s vysokou mortalitou.

Data, která porovnávají prevalenci COVID-19 infekce mezi in-center HD pacienty a pacienty léčenými domácí HD či PD, ukazují značný rozdíl v četnosti prodělané infekce. Srovnání těchto (medicínsky jinak podobných) skupin pacientů prokazuje, že komunitní charakter střediskové HD léčby je významným rizikovým faktorem šíření viru v populaci pacientů se selháním ledvin. Rizikových faktorů je jistě více. Po dobu trvání pandemie si HD střediska vytvořila efektivní systém protiepidemických opatření, která fungují v rámci vlastního pobytu pacienta v prostorách HD střediska. Rizikovým faktorem ale zůstává sdílený transport pacientů na dialýzu a zpět – riziko nákazy se při něm zvyšuje 3-4krát a je zde významně vyšší i riziko závažného průběhu. Tuto skutečnost nelze opominout.

Je jistě ve všeobecném zájmu, aby se riziko přenosu viru SARS-CoV2 v průběhu transportu k HD léčbě minimalizovalo, nicméně naplňování protiepidemických opatření a jejich kontrolování je mimo pravomoc a zodpovědnost jak zdravotnických zařízení (pokud tedy nejsou přímo provozovatelem konkrétní zdravotní transportní služby), tak odborných společností. Z tohoto pohledu může ČNS pouze vydat doporučení pro dopravu sanitním vozem na a z HD léčby.

Víme, že dopravu sanitním vozem na HD využívá v České republice více než 50-60% pacientů. Systém zdravotního pojištění a úhradový systém umožňuje, aby v indikovaných případech doprava sanitkou byla poskytnuta pacientům bezplatně, s plnou úhradou zdravotní pojišťovnou a to samostatně za

každého pacienta jednotlivě. Bohužel, představa transportu jeden pacient – jeden sanitní vůz není reálná.

Výbor České nefrologické společnosti se tímto tématem cíleně zabýval a po širší diskusi, opřené o literární údaje, ale i o vlastní data našich některých pracovišť, a v návaznosti na ohlas na prezentované informace v rámci Nephrology Winter School, připravil následující stanovisko.

Výbor České nefrologické společnosti **doporučuje** všem dialyzačním pracovištím věnovat velkou pozornost způsobu dopravy pacientů v dialyzačním programu na dialyzační střediska:

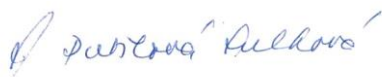
- 1) Pacienti se suspekci na COVID-19 onemocnění musí být vyšetřeni co nejdříve (okamžitě) alespoň antigenním testem a při pozitivitě či závažné klinické suspekci je doprava sanitním vozem spolu s ostatními pacienty zcela vyloučena.
- 2) Po celou dobu transportu, tj. již při nastupování a též při vystupování ze sanitky, doporučujeme, aby pacient měl řádně nasazený a funkční respirátor (alespoň FFP2).
- 3) Doporučujeme, aby pacient byl o této své povinnosti (bod 2) personálem dialyzačního střediska prokazatelně informován, informaci porozuměl a zavazuje se tento pokyn dodržovat. Za adekvátní považujeme např. zápis v chorobopise nemocného s datem a osobou provádějící poučení či podepsání informovaného souhlasu.
- 4) Funkční a řádně nasazený respirátor používá i posádka sanitního vozu setrvale po celou dobu transportu, resp. po celou dobu od převzetí pacienta až do jeho předání, resp. až do odchodu z budovy dialyzačního střediska. Personál HDS tuto podmínku kontroluje a důsledně vyžaduje.
- 5) Pokud řidič sanitky během transportu zjistí, že pacient svou povinnost porušil, má oprávnění jízdu přerušit, problém vyřešit a teprve poté pokračovat.
- 6) Žádný pacient nemůže ohrožovat jiné pacienty během transportu sanitním vozem tím, že nedodržuje protiepidemická opatření, zejména nenošením roušky/respirátoru. Řešení případného problému není jednoduché, ale výbor se domnívá, že pokud pacient poruší tato opatření, může být jednorázově z transportu vyloučen.
- 7) Posádka sanitního vozu dodržuje pravidla provozu HDS. Doporučujeme předání pacienta mimo budovu HDS, resp. podle rozhodnutí daného HDS v čekárně, avšak v žádném případě nevstupuje posádka na dialyzační sál.
- 8) Pacienti i posádka sanitního vozu si dezinfikují ruce vždy při vstupu do budovy i při jejím opuštění, tedy před transportem z dialýzy.
- 9) Personál dialyzačního střediska zodpovídá za to, že přepravu zpět z dialýzy sanitním vozem sdíleným s jinými pacienty nenastoupí pacient, který během hemodialýzy měl jakékoliv známky, které by mohly být suspektní z COVID-19 infekce.
- 10) Při transportu na dialýzu může řidič sanitního vozu odmítnout převoz pacienta, pokud již před vlastním transportem je patrné, že zdravotní stav pacienta připouští riziko COVID-19 onemocnění. Pacient zůstává doma. Řidič však neprodleně telefonicky informuje dialyzační středisko, které zajistí další postup.

Doprava sanitním vozem na dialyzační střediska znamená v této době i velké zatížení pro sanitní dopravu jako takovou. Navíc organizace transportů na HD je značně lokálně specifická a je nutno respektovat regionální rozdíly v realizaci dopravy k HD. Proto se domníváme, že požadavek na individuální dopravu jednotlivých pacientů sanitním vozem nemůže být paušální, ale pouze po individuální domluvě s vysvětlením situace, s lékařským zdůvodněním. Za oprávněnou a zdůvodněnou situaci lze považovat, pokud pacient má COVID-19 onemocnění, či má na toto onemocnění důvodné podezření.

Výbor ČNS **doporučuje** v maximální míře používat institut individuální dopravy na HD osobním vozidlem příbuznou nebo jinak spřízněnou osobou. Dialyzační střediska by při hledání možnosti tohoto způsobu přepravy měla být proaktivní. Doporučujeme cíleně telefonicky kontaktovat rodinu, vysvětlovat danou situaci, nabízet pomoc při vyřízení potřebných formalit a povolení k dopravě, včetně vystavení lékařské zprávy, pokud je nutno.

Kombinací obou možností, tj. důsledným zavedením a dodržováním těch nejúčinnějších bezpečnostních opatření ze strany pacientů i posádek sanitním vozem, a pokud možno zejména cíleně zajištěnou individuální dopravou pacientů je z logiky věci možno významně přispět k tomu, aby pacient nebyl ohrožen přepravou na dialýzu o nic více, než vyplývá z pobytu na dialyzačním středisku.

Za výbor ČNS

Prof. MUDr. Sylvie Dusilová Sulková, DrSc.

MUDr. František Švára

Prof. MUDr. Romana Ryšavá, CSc.